

— Column —

De Schim en de Showman

Er zijn van die mannen die je niet direct opvallen. Zwarte jas, zwarte pet, net geen stem die je onthoudt. Mannen die in gangen verdwijnen voordat je beseft dat ze er waren. Nico Vijsma was zo'n man. Een ambtenaar bij het Rijksvastgoedbedrijf, zonder formele macht, maar met de sleutels tot miljoenenprojecten. Hij regelde, ritselde, beïnvloedde. In de coulissen van de Nederlandse vastgoedwereld wist iedereen wie hij was – maar niemand mocht dat hardop zeggen.

In de vroege jaren 2000 stond Vijsma centraal in de grootste vastgoed-fraudezaak die Nederland ooit kende. Niet als ceo of politicus, maar als de regisseur in de coulissen. Hij kocht om en omarmde projectontwikkelaars en bouwbaronnen die maar wat graag bij hem aan tafel schoven. Geen notulen, geen PowerPoint, geen social media, maar wel miljoenenverschuivingen – op basis van een knik, een zucht, een telefoontje. Hij hield van stilte, van het onzichtbare spel, de omerta. Je zou bijna vergeten dat hij bestond, ware het niet dat het OM hem uiteindelijk wél vond.

En nu is er Elon Musk. Veel zichtbaarder kun je haast niet worden: een van de rijkste mensen op aarde, eeuwige jongen die zijn eigen grootsheid najaagt, en inmiddels verworpen tot politieke clown.

MANIPULATIE

Musk is steeds dichter tegen de macht aangeschoven: als informeel adviseur van Donald

**MUSK STAAT
MIDDEN OP HET
PODIUM, MET
EEN SCHIJN-
WERPER IN DE
ENE HAND EN
EEN RAKET-
KNOP IN DE
ANDERE**

GERBEN EVERTS

is directeur van de VEB

Trump speelt hij met de grote jongens van de Amerikaanse machtspolitiek. Zijn bedrijf X (voorheen Twitter) wordt een platform voor politieke manipulatie, zijn AI-bedrijven duiken in grijze zones, zijn mening weegt zwaarder dan die van een senaatscommissie. En hij dient – net als Nico Vijsma – volstrekt amorele leiders. De fysieke gelijkenis is groot. Ook het script herhaalt zich, nu in een meer eigentijds decor.

GEEN BUITENSTAANDER

Wat Vijsma deed, vonden we onacceptabel. Hij werd opgepakt, berecht, en verdween uit beeld. In Amerika is het toneel nog open. Musk staat daar nog midden op het podium, met een schijnwerper in de ene hand en een raketknop in de andere.

De liefde voor het zwarte pak en pet creëert voor Musk een zekere distantie van het establishment. Maar hij is allerm minst een buitenstaander. Hij is het systeem dat hij ooit zei te willen hacken. En net als Vijsma oefent hij zijn invloed uit zonder

echt verantwoordelijkheid te nemen. Met ongereguleerde toegang tot vertrouwelijke data en transacties.

STRAPATSEN

Musks betrokkenheid bij de cryptomunt Dogecoin, waarvan hij de koers via tweets omhoog blies, leidde tot beschuldigingen van marktmanipulatie. Beleggers die instapten op zijn suggesties, betalen nu de rekening. Net als Tesla-beleggers en -rijders: het merk lijdt zichtbaar onder zijn strapatsen. De verkoopcijfers dalen, het imago brokkelt af, de beurskoers zakt in.

De schim en de showman. Beiden adviseurs, beiden regisseurs van systemen die ze gebruiken voor hun eigen doelen. Misschien is de grootste illusie wel dat we na ontdekte fraudes denken dat transparantie bescherming biedt. Soms lacht deze je recht in het gezicht uit, schreeuwt ze, tweet ze, saluëert ze. Je zult maar een argeloze aandeelhouder in dit spektakel zijn geweest...